

BRH Riječ

mh

matica hrvatska
OGRAÑAK WIESBADEN

glasnik hrvatske kulturne zajednice wiesbaden

DAS WORT - MITTEILUNGSBLATT DER KROATISCHEN KULTURGEMEINSCHAFT WIESBADEN

Foto: ©goEast, collage by Riječ.

goEast

> filmski festival u Riječi

goEast, Festival filmova iz srednje
i istočne Europe u Wiesbadenu, Riječ broj 33.....2

Što sa sobom preko dana, Riječ broj 40.....3

Majka asfalta.....4

Zemlja znanja, Večernji list od 31. 03. 2012.....4

U braku sa Švicarcem, Riječ broj 45/46.....5

Ničije dijete, Riječ broj 48/49.....7

Goli, Riječ broj 48/49.....8

Kino otok, Riječ broj 51/52.....9

Posebno izdanje
br. 1, 2019.

goEast

Festival filmova iz srednje i istočne Europe u Wiesbadenu¹

Već je po treći put u Wiesbadenu održan Festival srednjeeuropskog i istočnoeuropskog filma koji je trajao od 26. ožujka do 2. travnja 2003. Festival nazvan "goEast" priredio je Njemački filmski institut. Po prvi je put u službenom natjecaju bilo i jedno djelo hrvatske kinematografije. Bio je to film redatelja Vicka Ruića: "Serafin, svjetioničarev sin".

Svi su filmovi, stotinjak igranih i dokumentarnih filmova iz raznih zemalja srednje i istočne Europe, prikazivani u dva wiesbadenska kina: Caligari i Bambi. "Serafin, svjetioničarev sin" smo mogli gledati 31. ožujka u 20 sati u kinu Caligari i 1. travnja u 18 sati u kinu Bambi. Osim ovog, imali smo priliku vidjeti još jedan hrvatski film "Ne dao Bog većeg zla", redateljice Snježane Tribuson koji se prikazivao u petak, 28. ožujka izvan natjecaja za nagrade u skupini "Highlights" (što bi otprilike preveli: nešto što se ističe, na što se posebno ukazuje). "goEast" u ovoj skupini prikazuje posebno vrijedne filmove koji su u svojim matičnim zemljama doživjeli velike uspjehe i koji su se već natjecali na raznim festivalima ali nisu u inozemstvu uspjeli naći otkupitelja, tvrtku koja bi se pobrinula za prikazivanje u kinima (*Verleih*).

Priredivači Festivala su se obratili Hrvatskoj kulturnoj zajednici s molbom da među hrvatskim građanima, ali i u krugu svojih članova, prijatelja, znanaca i suradnika upozori ljubitelje filmske umjetnosti na festival "goEast", pogotovo što su u program

uvrštena i dva hrvatska filma.

Mi smo se toj molbi vrlo rado odazvali uzdajući se i u pomoć Hrvatske katoličke župe, što se naravno i obistinilo. Prvi film iz skupine "Highlights" - "Ne dao Bog većeg zla" pogledala je manja grupa Hrvata, jer se je nažalost prikazivao radnim danom rano popodne, dok se je na prikazivanju drugog filma koji se je natjecao za nagradu - "Serafin, svjetioničarev sin" okupila poveća grupa. Ja sam vidjela oba filma, ne toliko iz zaljubljenosti u kino, već zbog zanimanja za dosege suvremene hrvatske umjetnosti, pa time i hrvatske kinematografije. Po mom osobnom sudu preporučila bih film "Ne dao Bog većeg zla" kao vrlo vrijedan, dok se film "Serafin, svjetioničarev sin" može pogledati, ali gledatelju vjerojatno ne će ostati u dužem sjećanju.

Glavne nagrade festivala su: "Zlatni ljljan" (10.000 Eur) za najbolji film, nagrada grada Wiesbadena (7.500 Eur) za najbolju režiju i nagrada zaklade Hertie za dokumentarni film (10.000 Eur). O dodjeli nagrada odlučio je nezavisni međunarodni žiri kojemu je predsjedao Jiri Menzel iz Češke. Najboljim filmom proglašen je češki film "Ključ za odredbu patuljaka ili zadnje putovanje Lemuela Gulivera", najboljom redateljicom je proglašena Livija Gyarmathy za režiju mađarskog filma "Plesna dvorana", a najboljim dokumentarnim filmom je proglašen bugarski film "Kruh preko ograde".

(BAn)

Prizor iz filma "Serafin, svjetioničarev sin" koji nije imao uspjeha u natjecanju za nagrade.

Film "Ne dao bog većeg zla" prikazan je izvan natjecanja u grupi "Highlights"

¹ Biserka Andrijević: goEast, Festival filmova iz srednje i istočne Europe u Wiesbadenu, Riječ broj 33, HKZ-Wiesbaden, 2006., str. 23.

“Što sa sobom preko dana”

Hrvatski film na festivalu goEast u Wiesbadenu dobio prvu nagradu!¹

Ivona Juka

Na festivalu filma iz srednje i istočne Europe – goEast, koji se u Wiesbadenu održavao od 5. do 11. travnja ove godine, veliku pažnju izazvala je mlada hrvatska redateljica Ivona Juka sa svojim dugometražnim dokumentarnim filmom "Što sa sobom preko dana". Taj film natjecao se u konkurenciji dokumentarnog filma i osvojio prvu nagradu. Pobjednički film donosi živopisnu priču o kažnjenicima zatvora u Lepoglavi koji se odlučuju uprizoriti Shakespeareovu dramu "San ljetne noći".

Ideju za snimanje filma Ivona Juka je dobila pročitavši u novinama o velikom uspjehu te kazališne predstave. Stojan Matavulj, glumac varaždinskog HNK je u okviru glumačke radionice, odnosno rehabilitacijskog programa lepoglavskog zatvora postavio i uvježbao predstavu sa skupinom kažnjenika. Predstava je bila toliko dobra da je nadišla granice zatvora, pa je igrana u varaždinskom HNK, a nakon velikog uspjeha prikazana i u zagrebačkoj «Gavelli», gdje ju je i Ivona vidjela. Odlučila je snimiti film, povezala se s «glumcima» i odlučila se za tri priče. Jedna je priča zatvorenika koji je već po drugi put zatvoren i to zbog oružanog napada i pljačke, a njegovi drugovi Maki i Zane sjede zbog ubojstva. Maki se sam predao, jer nije bio mogućnosti kako bi preživio. Za Zanea je uspjeh koji je doživjela premijerna predstava jedno izuzetno i veliko priznanje vlastite osobe.

Kažnjeničari žive u nekoj vrsti otvorenog zatvora iz kojega mogu bilo kad pobjeći. Oni to ne čine, ostaju dragovoljno, jer vani ih ne očekuje nimalo bolji život.

Film govori zapravo o vrlo proturječnom svijetu kriminalaca i baca stvaran pogled na njihov život, bez imalo predrasuda, a na neposredan način prikazuje i trenutačnu sliku društva.

"Zatvor je jedan poseban svijet koji postoji paralelno s našim. Biti pljačkaš, ubojica ili silovatelj u zatvoru, isto je kao u našem svijetu biti profesor ili novinar. Ne vjerujem da se nekoga s tehnikom izrade teglica ili radionicom glume može maknuti iz tog miljea. Mene je zanimalo raditi film o tim ljudima koji su na prvi pogled dijametralno suprotni od «našeg» svijeta, no njihove su priče dijelom zapravo i priče o svima nama".

Tako o svom filmu govori mlada redateljica, Ivona Juka, koja je nazočila festivalu u Wiesbadenu i s kojom su posjetitelji, prije svega ljubitelji filma imali priliku osobno porazgovarati u "Filmskim razgovorima", upriličenim u vili Clementine. Ivona, kojoj je to prva nagrada na jednom inozemnom festivalu, je bila oduševljena i zanimanjem i brojnošću publike, ali naravno i nagradom.

Prizor iz filma

Na festivalu goEast koji već šesti put u Wiesbadenu upriličuje Njemački filmski institut (DIF) prikazano je 157 kratkih i dugometražnih filmova iz 25 zemalja.

Između ostalih, u kategoriji "Highlights" u kojoj se prikazuju već nagrađivani filmovi i kao takvi izvan natjecanja, prikazan je hrvatskiigrani film "Što je Iva snimila 21. listopada 2003.", redatelja Tomislava Radića.

Također je prikazan i bosanskohercegovačko – hrvatski film "Grbavica", redateljice Jasmile Žbanić. Radi se o filmu koji je nedavno nagrađen "Zlatnim medvjedom" u Berlinu i koji je izazvao veliku pozornost.

(BAn)

¹ Biserka Andrijević: *Što sa sobom preko dana*, Riječ broj 40, HKZ-Wiesbaden, 2006., str. 19.

Zajednica Vas sve srdačno poziva promociju hrvatskog filma:

MAJKA ASFALTA

u četvrtak, 9. lipnja 2011.,
s početkom u 19:00 sati,
Dom kardinala Franje Kuharića
Holsteinstraße 15a, (ugao Waldstraße)
Wiesbaden-Biebrich

MAJKA ASFALTA Kroatien
2010 / Regie: Dalibor Matanić
104 MIN, 35mm, Farbe.

Auf den ersten Blick sind Mare und Janko ein ganz normales Paar um die 30. Sie leben mit ihrem siebenjährigen Sohn Bruno in einer neuen Eigen-tumswohnung. Aber der schöne Schein trügt, die Beziehung steckt in einer tiefen Krise. Der Umgang miteinander ist kühl bis provozierend, und Mare hat gerade, kurz vor Weihnachten, ihren Job verloren. Nach einem Streit packt sie in aller Eile das Nötigste zusammen und verlässt mit Bruno die Wohnung. Ohne Geld und ohne Bleibe scheint der soziale Abstieg unaufhaltsam – bis sie auf dem Parkplatz eines Einkaufszentrums das Interesse des einsamen Wachmanns Milan erweckt.

Film *Majaka asfalta*, hrvatskog redatelja Dalibora Matanića je prikazan 10.04.2011. u Weisbadenu na **go-East** festivalu Srednje- i Istočnog evropskoga filma, a **Hrvatska kulturna zajednica** je dobila izuzetno pravo za predstavljanje ovog umjetničkog djela u okviru našeg kulturnog rada.

Film razraduje suvremenu krizu obitelji u postmodernom društvu. Priča iz filma je priča iz svakodnevnog života i predstavlja snažnu kritiku potrošačkog društva u kojem je arhaični vid nasilja naizgled jedino rješenje u bezizlaznoj situaciji. Naizgled....

Srdačno vas pozivamo i na diskusiju poslije filma!

Ulaz je besplatan, a gosti su nam kao i uvijek dobrodošli!

10 VECERNJI LIST
subota, 31. ožuika 2012.

vijesti dana

KULTURA 12. filmski festival dokumentarnoga filma srednje i istočne Europe

Na “goEast” festivalu film Zemlja znanja redatelja Saše Bana

Wiesbaden: U nedjelju,
22. travnja održat će se
literarna tribina u povodu
Svjetskog dana knjige

U okviru 12. filmskog festivala dokumentarnoga filma srednje i istočne Europe “goEast”, u Wiesbadenu će 21. travnja biti prikazan

film Zemlja znanja hrvatskog redatelja Saše Bana. Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden iskorist će tu priredu za susret članova i prijatelja zajednice te prikazivanje filma Majka asfalta, redatelja Dalibora Matanića. Njegov film bio je prikazan prošle godine u Weisbadenu.

Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden dobila je pravo za prikazivanje tog filma u okviru svog kulturnog rada. U nedjelju, 22. travnja s početkom u 17:00 sati, u Domu kardinala Franje Kuharića, održat će se literarna tribina u povodu Svjetskog dana knjige i autorskih prava. Svjetski

dan knjige i autorskih prava obilježava se 23. travnja svake godine kao simboličan datum jer je toga dana 1616. umro Miguel de Cervantes, a rodio se Shakespeare te se sama zamisao zasniva se na katalonskom običaju darivanja knjiga i ruža na dan Svetog Jurja. (Ivica Košak)

info@hkz-wi.de

Verheiratet mit dem schweizer Franken / U braku sa Švicarcem / Married to the swiss Franc

Kroatien 2013 / Regie: A. Oremović 55 Min, blu-ray, Farbe,

Mit Immobilienkrediten – gebunden an den Schweizer Franken – und gepriesen von Politik und Wirtschaft, tappten 120.000 Kroatinnen in eine betrügerische Schuldenfalle. Durch einen Kredit wird der Traum vom eigenen Dach über dem Kopf für sie plötzlich greifbar. Einfach und naheliegend scheint diese Lösung aber nur auf den ersten Blick; denn es entpuppte sich als bitterer Trugschluss. Das profitorientierte Bankenwesen, gedeckt von einer angeblich machtlosen Regierung, verhöhnt die Konzepte von Rechtsstaat und Demokratie.

Arsen Oremović zeigt die Schicksale Betroffener in ihrem Kampf gegen die drohende Armut.

Film „U braku sa Švicarcem (Groteska u 10 činova)“.

Bio je prikazan na goEast festivalu u nedjelju, 13. travnja u Wiesbadenu, Festivalzentrum Europa, s početkom u 22h.

U braku sa švicarcem je dugometražni dokumentarni film o kreditima u švicarskim francima, odnosno o problemu na kojem se dramatično zrcali nebriga vlasti, lijeve i desne jednakom, za vlastite građane.

To je dramatičan dokument istine i potresna slika sudbine cijelih obitelji. On otvoreno i bez kompromisa iznosi istinu o neravnopravnoj borbi malih ljudi s moćnim bankama i potpunom ignoriranju države koja je zaboravila brinuti o samoj sebi. Film prikazuje sve strane te groteske, neuvhvatljive ikakvoj zdravoj logici, što samo govori o tome da je stvarnost postala vrlo opasno zamagljen matrix. Na razini cijele tzv. zapadne civilizacije naše vlasti su našle zakonska pokrića za sebe i za one kojima pogoduju, odnosno usadile logike kojima drži mase u pasivnom stavu u situacijama u kojoj bi inače izazvalo bunt i pobunu. Ovaj film prikazuje dramatičnost kompleksa ovise-

nosti o kreditiranju osnovnih životnih potreba koje se više ne mogu pokriti osobnim primanjima.

Svima koji odgovornost i krivnju traže kod onih drugih, ukazuje ovaj dokumentarac kako to sve nije normalno. Prizori filma,

koji precizno, opširno jednako koji doživljavaju teške drame – kao i temeljito analiziraju cijeli slučaj te ukazuju više nego što bi se to moglo iskazati riječima. Film će poslužiti kao podsjetnik da se nikada ne posumnja u moć vlastite prosudbe. Na kraju ipak ostaje otvoreno pitanje: *kako reagirati?*

Na žalost, u postupcima koje državni sistem ostavlja građanima za rješavanje nastale situacija, ne vidi se ni pozitivan niti prihvatljiv izlaz.

- Od malih nogu futraju nas time da nam je dom sve, a onda nam ga često pretvore u omču za koju nas drže za vrat do kraja života. U slučaju ovoga filma tj. problema kojim se bavi ne radi se, doduše, o državi nego o bankama, ali je odgovornost stare i nove vlasti, zbog njihove ne-učinkovitosti, za ekonomsko ropstvo stotina tisuća time još i veća – izjavljuje Arsen Oremović.

Film govori o problemu kroz nekoliko razina: kroz sudbine žrtava kredita iz cijele Hrvatske

rast rate kredita sa šest na deset tisuća kuna, raspadi obitelji, bolesti, smrtni slučaj – i objašnjenja stručnjaka o finansijskim, pravnim, političkim i povijesno-sociološkim aspektima problema. No, postavljaju se i pitanja kako to da reakcija 120 tisuća prevarenih ljudi od osjećaja bespomoćnosti i sudske tužbe Udruge Franak ne prerasta u konkretnija izražavanja bunta i može li upravo pitanje duga (na široj društvenoj razini) biti sredstvo za mobilizaciju masa.

U povodu premijere filma Oremović kaže:

„*Pripremajući film, tražio sam definicije lihvarenja i kamatarenja; ima ih na stotine, ali sve sadrže dio da je 'svota novca koji se vraća neshvatljivo visoka u odnosu na onu koja je posuđena'. E, sad kako definirati neshvatljivo? Probajmo ovako: ako ste nakon pet godina otplaćivanja povećane rate kredita (i to nekada za pedeset posto) zaduženiji nego što ste bili zaduženi na početku dizanja kredita nije li to*

upravo – neshvatljivo? I nije li neshvatljivo da se nešto takvoga, to da ljudi jednim potezom kompjuterskog miša postanu zaduženiji za stotine tisuća kuna, uopće može dogoditi?! A kad se već dogodilo, kako je moguće da ne bude nikakvih reakcija vlasti?! Vlast se vadi da se neće mijesati u tržišne odnose. Ali nisu to nikakvi tržišni odnosi, to je klasična megapljačka. Ni HDZ-ova, ni sadašnja SDP-ova vlast, u toj situaciji ne žele shvatiti da nemaju samo pravo zaštititi svoje građane od takvih nametnika, nego da im je to i obveza! Zapravo, vragna ne shvaćaju... ne žele to promijeniti jer su hrvatske vlasti, zajedno s HNB-om, u ovom slučaju klijent i partner tih istih banaka koje ugrožavaju njezine građane. Jer kako drukčije objasniti da je SDP imao jedan stav prema problemu 'švicaraca' dok je bio opozicija, a drugi danas kada je vlast? I to je naprsto neshvatljivo, ali ne samo neshvatljivo - nego i neprihvatljivo.

Ovaj film prikazuje dramatičnost toga matriksa – od toga da su ljudima rate kredita rasle sa šest na jedanaest tisuća kuna, da banke za stanove od 50 četvornih metara cijede od ljudi po milijun i tri stotine tisuća kuna do toga pa do smrtnih slučajeva zbog bankarskih maltretiranja. I svi koji imaju osjećaj da to sve nije normalno, neka im ovaj film, koji je puno pedantniji i temeljitiji u analiziranju cijelog slučaja od ovih mojih pomalo strasnih rečenica, posluži kao podsjetnik da nikada ne posumnjaju u svoju trezvenost – to doista nije normalno! I tu doista treba reagirati! Ali, na žalost, alatima koje sistem ostavlja za rješavanje takvih situacija, čini se, ne može se popraviti puno. ...“¹

Ivica Košak

Gabi Babić, Ivica Košak

S otvorenja 14. filmskog festivala *goEast* u Wiesbadenu 2014. Foto: Marko Čubrilo

¹ Ivica Košak, *Verheiratet mit dem schweizer Franken*, Riječ broj 45/46, HKZ-Wiesbaden, 2014., str. 28-29.

Ničije dijete

prvonaagrađeni film na „goEast“ festivalu

Wiesbaden, 28. travnja 2015. Na renomiranom „goEast“ filmskom festivalu u glavnem gradu njemačke pokrajine Hessen, dobitnik glavne nagrade je film "Ničije dijete"/**No One's Child** redatelja Vuka Ršumovića

Film je rađen u hrvatsko-srpskoj koprodukciji Ankice Jurić Tilić (Zagreb) i Miroslava Mogorovića (Beograd). Film se zasniva na istinitoj prići o divljem dječaku, koji je sredinom 1980-tih godina pronađen među vukovima u šumi u planinama Bosne i Hercegovine.

U rano proljeće 1988. lovci u bosanskim planinama pronalaze malog dječaka među vukovima. U Travniku mu jedna od socijalnih radnica proizvoljno daje ime Haris i zatim ga po hitnom postupku šalju u centralno sirotište SFRJ u Beograd. Tijekom godina Haris se transformira iz divlje zvijeri koja grize, ne podnosi ni ljude ni kuhanu hranu ni nošenje cipela, u kultiviranog dječaka koji savladava pisanje, čitanje te postolarski zanat. Iako su medicinske

prognoze loše, odgojitelj Ilke pokušava na svaki način pomoći dječaku. Prvi znaci napretka postaju vidljivi kada se Haris veže za drugog dječaka iz sirotišta, Žiku. Međutim, po Žiku dolazi otac i on napušta dom, a Haris ponovo ostaje sam. Dok čeka Žiku da ispunji svoje obećanje i vrati se po njega, Haris izgovara prve riječi, potom polazi u školu, gdje pokazuje brzi napredak.

Nakon što ga je otac otjerao iz kuće, Žika se vraća u dom, ali više ništa nije isti kao prije. Kako Žika više nema pravo na smještaj u sirotištu, a nesposoban je nositi se s novonastalom situacijom, on se ubija...

I suprotno prognozama, kod Harisa dolazi do poboljšanja u ponašanju. No, njegovu krhkou socijalizaciju prekida rat: u proljeće 1992. Jugoslavije više nema, a socijalne službe nove BiH države traže da se dječaka pošalje kući – kući, gdje se upravo spremi rat.

Po povratku u Bosnu, Haris nema kamo otići. I dok besciljno luta, nailazi na grupu vojnika koja ga vodi sa sobom. Dobija i pušku i odlazi u borbu...

Jedne noći, poslije krvave bitke Haris, po prvi put u svom životu, donosi samostalnu odluku. Ostavlja pušku, i odlazi nazad na planinu na kojoj je pronađen. Bježi sve dalje i dalje od rata i kaosa. Konačno, dolazi do potoka i ogleda se u njemu. Pogled kroz kliker u prostranstvo neba izražava čežnju jedne beznadne situacije. Psihološka regresija koja je prouzrokovana ratnim strahotama i podjelom u društvu postaje logična posljedica i vodi u bijeg iz tog društva u kojem nestaju tekovine civilizacije, a moralne norme prestaju važiti...

Ugledna televizijska mreža Sat 3 preuzela je distribuciju filma, tako da će se on uskoro pojaviti i europskom televizijskom programu. **Hrvatska kulturna zajednica** iz Wiesbadena će u dogovoru s producentom Mogorovićem, u svom programu predstaviti film i otvoriti dijalog o regresiji ljudskog ponašanja u graničnim situacijama.

„Ničije dijete“ je film za svakoga!¹

Ivica Košak

¹ Ivica Košak, *Ničije dijete* Riječ broj 48/49, HKZ-Wiesbaden, 2015., str. 21.

GOLI

Trauma koja traje

Wiesbaden, 25. Travnja 2015. Na 15. filmskom festivalu **goEast** predstavljen je višestruko nagrađivani dokumentarni projekt **Goli** redateljice i producentice **Tihe Klare Gudac**.

Tiha K. Gudac rođena je 1982. godine u Zagrebu. Diplomirana je ekonomistica i apsolventica Akademije dramske umjetnosti u Zagrebu (Odsjek produkcije). Do sada je producirala nekoliko kratkometražnih igranih i dokumentarnih filmova (*Sretan rođendan Marija*, 2010; *Shopping*, 2008; *Ma sve će bit' u redu*, 2007).

Filmom **Goli** debitira kao redateljica i scenaristica filma **Goli** za koji je osvojila niz nagrada. Dokumentarni film zasniva se na obiteljskoj tragediji koje je prestala u sudbinu više generacija. U obitelji njezine majke, rođene Fučkan, vrijeme se dijelilo na ono prije kada 'dede' nije bilo, ali o tome se nije izgovarala ni riječ i ono poslije. Film **Goli** istraživanje je na ruševinama prošlosti, obiteljskih fotografija i intimnih svjedočanstava grupe bliskih ljudi koje je ujedinilo isto mjesto, politički logor Goli otok i posljedica koje je ostavio na tri generacije.

Marijan Fučkan nestao je i nije ga bilo četiri godine. Vratio se kao netko drugi, a sa sobom je donio bolnu tajnu o kojoj se u obitelji šutjelo. Pitanja je počela postavljati tek njegova unuka, ujedno i redateljica ovog filma, koja je još od djetinjstva željela razumjeti zašto djed ima ožiljke po tijelu. Kod bake je pitala za dopuštenje da postavi pitanja o njegovim ožiljcima. No odgovor je glasio: **Ne, ne smiješ ga nikada pitati!**

Marijan Fučkan je preminuo nikome ne ispričavši cijelu priču. Ovaj film nastao je kao pretraživanje obiteljskih uspomena, istraživanje na ruševinama prošlosti. To je mozaik nastao od tragova obiteljskih fotografija i intimnih svjedočanstava grupe bliskih ljudi koje je ujedinilo isto mjesto – politički logor Goli otok.

Politički logor Goli otok je poznat i kao **otok slomljenih duša** prema traumi koja se prenosi generacijama. Ujedno, to je fascinantni prikaz trenutka u kojem jedna prošlost konačno može postati povijest i odvažno dokumentarno suprotstavljanje šutnji i strahu.

Početni motiv da se ostvari film bio je novinarski članak u kojemu su bivši zatvorenici Vera Winter i likovni umjetnik Alfred Pal iznijeli svjedočanstvo o patnji na Golom otoku. I Vera Winter i Alfred Pall iznose u dokumentarcu detalje zatvorske torture, perverznosti sustava koji je zatvorenike pretvarao u mučenike i mučitelje. Njihovo svjedočanstvo pred kamerom moglo je biti ostvareno samo kao obiteljski razgovor s unukom jednog supatnika. Tako *teta* Vera i *stric* Alfred, a s kojima nitko nije mogao tako intimno pričati kao Tiha, jer je dio istog sudbonosnog kruga obiteljskih tragedija. Ovi svjedoci po prvi puta govore u kameru unuke čiji 'deda' je htio da njegovi unuci saznaju istinu, ali je za života nije mogao sam ispričati.

Politički kontekst, Titov progon političkih neistomišljenika nakon sukoba s Informbiroom u filmu je sveden na minimum; tek toliko da ga mogu razumjeti i ljudi izvan ovog prostora. Pristup arhivskom materijalu je i danas otežan. O tome Tiha u jednom intervjuu kaže: „*Arhiva o Golom otoku ne postoji. Kad sam ušla u Državni foto arhiv, nisam ni uspjela izgovoriti otok, a već su mi s vrata rekli: nema, ne postoji... Navodno je ta građa pripala Srbiji i zatvorena je, i dalje se smatra problematičnom...*“

A bilo je dovoljno da prije šesdeset godina netko u tebe upre prstom, a u toj paranoji je velik broj ljudi bio prisiljen u nekoga uprijeti prstom da bi spasili sebe. Ili, kako to Alfred Pall u filmu kaže: *to je bilo vrijeme u kojemu jedni slamaju druge i moraju odlučiti što će sačuvati - obraz ili guzicu*. Puno je ljudi skupo platilo svoju odluku da čuvaju obraz, ali izvukli su se: preživjeli su. Poslije su se mučili da ponovo izgrade sposobnost da budu normalni ljudi i da poput Marijana Fučkana pruže ljubav svojoj djeci i unucima.

Ne malo je ljudi na ovim prostorima imalo neki svoj Goli otok i zato je film značajan doprinos da se toj ljudskoj patnji da ljudsko lice. Goli otok nastao je kao zatvorenički i kažnjenički sustav za vrijeme 1. Svjetskog rata u kojemu je Austro-Ugarska monarhija zatvarala ratne zarobljenike. U Jugoslaviji je funkcionirao u razdoblju Informbiroa, od 1949. do 1954.-56. godine. Onda je promijenjen sustav pa je to postao kažnjenički logor, već slabijeg intenziteta u koji su ljudi isli zbog krađa, nasilja ili nekih drugih stvari. Jer sve do kraja 1980-ih funkcionirao je i kao mjesto na kojem možeš završiti i zbog političkih stvari. Bio je to traumatični period, koji je i dalje odzvanjao kao nešto na što te se lako može podsjetiti.

Dokumentarac **Goli** priča je o jednom čovjeku i ljudima koji su ga voljeli, a **Goli otok** ostao je simbol kontinuiranog slamanja društva kroz slamanje pojedinca, zločina protiv čovjeka.

Hrvatska kulturna zajednica iz Wiesbadena će u dogovoru s producentom T.K. Gudac, u svom programu predstaviti film i otvoriti dijalog o regresiji ljudskog ponašanja u graničnim situacijama. U časopisu kulturne zajednice, „Riječ“ broj 44 predstavljen je i sličan rad dr. med. Stanislava Janovića: *TITO NA GOLOM OTOKU, Usponene na robiju i emigraciju i razmatranja o Hrvatskoj i Zapadu*, Naklada Pavičić 2013.¹

Ivica Košak

¹ Ivica Košak, **Goli** Riječ broj 48/49, HKZ-Wiesbaden, 2015., str. 22.

Foto: ©goEast, collage by I.K.

KINO OTOK

Najbolji dokumentarni filma na goEast festivalu 2017.

Wiesbaden, 2. svibanja 2017. filmske zaklade iz Frankfurta: Na 17. izdanju međunarodnog festivala srednjoeuropskog i istočnoeuropskog filma goEast, koji se održavao od 26. travnja do 2. svibnja u njemačkom gradu Wiesbadenu, prikazano je i šest hrvatskih filmova.

Dugometražniigrani filmovi *Ne gledaj mi u pijat* i *Goran*, manjinske hrvatske koprodukcije *Sieranevada*, *Dobra žena* i *Dnevnik mašinovođe* te kratko-metražni dokumentarni film *Kino otok*.

I ovogodišnji festival u Wiesbadenu pokazao je da multikultura živi i održiva je. **goEast** festival je zamišljen kao proza u svijetu istočne i jugoistočne Europe. Pa iako se ovdje radi o njemačkoj inicijativi, ona nije manje europska. Dapače, kako je naglasio dr. Müller, predsjednik

goEast festival ima svjetski karakter. Sa snažnim slavenskim pečatom usprkos engleskom jeziku kao pretežnim sredstvom komunikacije. A nagrađeni naslov „*kino otok*“ na vrlo uposetljiv načini upozorava kako film u službi komunikacije ne smije izolirati ili odvajati, stva-

©goEast

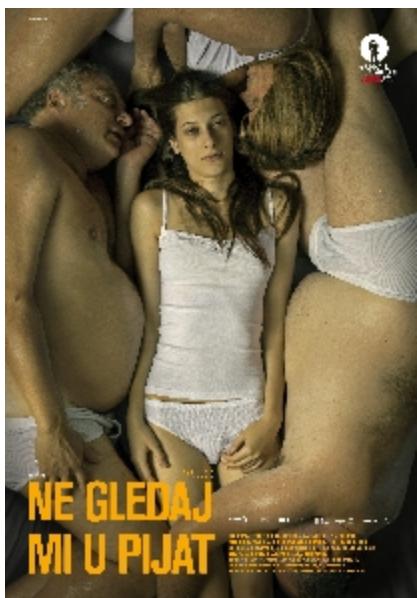
rati otoke-ljude.

Najbolji dokumentarni film

Kino otok, režisera Ivana Ramljaka, prepoznat je u odžirija kao najbolji u klasi doku-

mentarnih filmova na festivalu 2017. godine. Šestero svjedoka vremena prisjeća se u filmu nesdale kulture posjećivanja kina u malim mjestima na hrvatskim otocima tijekom druge polovice prošlog stoljeća i omiljenih filmova te događaja vezanih uz gledanje i prikazivanje filmova koji su im obilježili živote. Poetski dokumentarac *Kino otok* zanimljiva je i vizualno dojmljiva stilizirana priča o kolektivnom iskustvu gledanja filmova u malim otočkim mjestima, u kojima je zbog izoliranosti otoka i povezanosti zajednice doživljaj gledanja pokretnih slika na platnu bio mnogo intenzivniji. Za otočane je kino predstavljalo jedini prozor u svijet, nije bilo televizije ni telefona. Otočani su u filmskim žurnalima mogli vidjeti što se u svijetu događa, kako se ljudi u svijetu oblače,

što jedu. Otoci imaju taj dodatni element odsjećenosti, *a i kino je samo za sebe otok, mjesto na kojem se na neki način izoliraš od svakodnevnog života*, rekao je režiser Ramljak dodavši kako je najviše vremena i truda tijekom snimanja filma ispunilo istraživanje na tridesetak otoka Od obilnog prikupljenog materijala napravljen je 35 minutni dokumentarac.

Dugometražni prvijenac **Hane Jušić** *Ne gledaj mi u pijat*, iako nije dobio novčanu nagradu, ali predstavljen je od strane žirija kao zapaženi filmski projekt, za koji se Gabi Babić, voditeljica festivala, nada kako će pronaći i europskog ako već ne i distributera za njemačko govorno područje.

Film je već dobio priznanja i nagrađivan je u Veneciji, Varšavi i Tokiju. Film prikazuje skučene okvire malogradskne sredine negdje na Jadranskoj obali, Daleko od turističkog ludila, protagonistica filma, Marijanina živi otuđeno. Njena svakodnevica vrti se isključivo oko njene obitelji. Obitelj Petković žive u minijurnom stanu, doslovno jedan na dru-

gome. U tom stanu nema svjetla, stalno su spuštene rolete. Svi objeduju za malim stolom, spavaju u istoj sobi dok im noge dodiruju glave. Ta neuglednost ambijenta toliko je intenzivna, da zahvaljujući redateljičinoj ingenioznosti prelazi na publiku koja kao da osjeća neugodni miris znoja, prljavih nogu. Zadah neimaštine i nesretnog života te čudne obitelji, koju je redateljica smjestila u radničku šibensku četvrt postaje budi nelagodu. Tjesna stambena situacija je odraz opće skučenosti života u kojemu se međusobno dovode do ludila. Lišeni su emocija, svi žive jedni s drugim, trpe se silom prilika, ali se ne podnose. Nakon što dominantni otac obitelji doživi moždani udar i ostane prikovan uz krevet, Marijana preuzima ulogu vođe čopora. Život joj se odvija između bolnice, u kojoj radi kao laboratorijska tehničarka, stana u kojоj njena neodgovorna mama i lijeni brat situaciju čine sve težom. Marijana radi dva posla kako bi održala obitelj. Kada stvari postanu nepodnoscljivima, Marijana traži izlaz. Počinje iskušavati svoje osobne granice kroz susrete s nepoznatim muškarcima: ovaj, za nju nov, okus slobode navodi je da granice pomicaju još dalje. Odlučiti što bi zapravo trebala s tom slobodom, sad kad ju napokon ima, Marijani tjelesna ljubav postaje veliko iskušenje. Usamljenost, žudnja za pažnjom, ljubavlju, dodirom i seksom nisu vulgarni, ali ipak razgoličuju svakodnevnicu jednog društva koje kao da se povratilo, čitavo jedno stoljeće unazad.

Ne gledaj mi u pijat mogao se zvati i ne mijesaj se u moj život! Pa ipak smo svi (koji su gledali

film) na neki način umješni i taj povratak u bespuće sudbinske podređenosti. Čitanje Povratka Filipa Latinovića traje možda malo duže, ali zadah kaljuže predgrađa je posvuda i zauvijek isti.

Karla Lulić, Ivica Košak, Foto I.K.

East-West Talent-Lab

Međunarodni žiri festivala izabrao je 14 kandidata iz Hrvatske, Rusije, Bjelorusije, Gruzije, Mađarske, Čečenije, Ukrajine i Poljske, a koji su na pitch prezentaciji predstavili projekte. Mlada hrvatska scenaristica **Karla Lulić** predstavila je potencijalnim internacionalnim producentima, fondovima, distributerima na ovo-godišnjem izdanju East-West Talent-Lab na goEast festivalu filmski projekt: *Slijedi...*

Slijedi... je postapokaliptični film **Karle Lulić** koji govori o svijetu gdje nestaćica vode rastače društvene veze i pojedinci se ogorčeno bore jedni protiv drugih. Nestašica je jedni vanjski uzrok. Pa ipak, u filmu se otvara perspektiva, izlaz uz

gotovo mesijansku poruku jednog četveronošca – *slijedite put sloge i suradnje i nestašica (vode) može biti prebrođena*.

Projekt ima jednakо ekološku kao i etičku dimenziju. Slično poruci filma *U ime jagode, čokolade i duha svetog* i ovaj film je društvena kritika, s izvjesnom dozom crnog humora. Karla Lulić živi u Parizu gdje vodi filmski studio *Magnolia Noir*.

Mima Simić, generalni konzul RH
Vladimir Duvnjak. Foto: I.K.

OPPOSE OTHERING!
goEast – Festival filma lansirao je i projekt:

OPPOSE OTHERING!

Još 2016. godine, uz podršku njemačke fondacije EVZ (Erinnerung, Verantwortung und Zukunft) mladi filmaši i filmašice iz Njemačke i zemalja centralne i istočne Evrope su u timovima od po dvoje krenuli na filmsko putovanje kroz svoje zemlje. Njihov glavni cilj bio je da iskoriste kinematografiju kako bi istražili/e mizantropske stavove prema individuama različitih društvenih, religijskih, etničkih identiteta, seksualne orijentacije/rodnog identiteta i predstavili filmske portrete osoba, ideja i projekata koji promoviraju solidarnost, građansku hrabrost i otpor diskriminaciji.

Na ovogodišnjem festivalu predstavljeni filmski radovi u

čijem ocjenjivanju je prisustvovala hrvatska književnica Mima Simić. Projekt OPPOSE OTHERING! se suprotstavlja velikom rasponu formi otudivanja drugih i drugačijih koristeći se kinematografijom, s ciljem otkrivanja marginalizacije individua različitih društvenih, religijskih, kulturnih i etničkih pozadina, seksualne orijentacije i rodnog identiteta.

Cineći ovo, filmovi prvenstveno trebaju pokazati pozitivne primjere solidarnosti i građanske hrabrosti, prikazujući individualce/ke i ili projekte koji/e se suprotstavljaju diskriminaciji onih koji su označeni "drugačijim".

OPPOSE OTHERING! je počeo graditi mrežu partnerskih filmskih festivala i partnerskih institucija. Među onima koji su se već obavezali da će učestvovati u ovoj mreži su filmski festival u Kijevu Docudays UA, Međunarodni festival ljudskih prava Nürnberg, Sarajevski otvoreni centar, filmski festival u Cottbusu i dokumentaristička filmska platforma East Silver Market iz Praga.

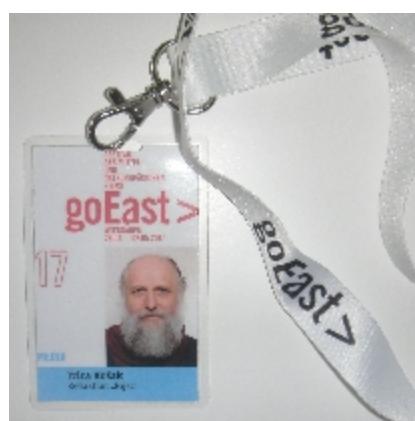
Hrvatska kulturna zajednica iz Wiesbadena koja je u svom programu u Povodu Međunarodnog dana knjige i autorskih prava najavila je i pozvala sudionike na sudjelovanju u goEast festivalu, posebno ističući potrebu za sudjelovanjem u OPPOSE OTHERING! projektu. Na tribini od 23.04. 2017. god. je naglašeno kako opasnost od populizma, koji koristi mogućnosti novih medija za širenje govora mržnje, opstrukcije i lažnih vesti, danas nije manja od one o kojoj je u prošlosti zborio Matoš ili koju je želio spriječiti Drašković. Prepoznatljiv je ob-

lik te opasnosti danas proces othering, koji sam sebi stvara svoju društvenu sliku i klasificira druge ljude kao drukčije, strane – one druge. Othering može dovesti do stvaranja negativnih stereotipa, osobito ksenofobije, kada se među priпадnicima jedne kulturne grupe širi strah kako će se „strani“ utjecaji proširiti na „njihovu“ kulturu, pa se oni osjećaju ugroženima. Pojam opisuje reduktivno, često i podcjenjivačko djelovanje nekoga tko pripada podređenoj društvenoj kategoriji definiranoj kao drukčiji.

Hrvatska kulturna zajednica – Ogranak Matice hrvatske u Wiesbadenu prati program Oppose Othering! na goEast – filmskom festivalu za srednju i jugoistočnu Evropu 2017. godine u Wiesbadenu kao programsku zadaću u projektu za izgradnju platforme za ljude i organizacije koje se bave suprotstavljanjem fenomenu stvaranja neprijateljstva prema drukčijima.

Ivica Košak

Objavljeno: Hrvatski glas Berlin¹

¹ <http://www.hrvatskiglas-berlin.com/?p=171272#>

goEast

> Festival des Mittel- und Osteuropäischen Films

Jährlich im April verwandelt goEast die hessische Landeshauptstadt Wiesbaden in einen der international wichtigsten Schauplätze für das Kino aus Mittel- und Osteuropa. Dabei adressieren die über 100 Spiel-, Dokumentar- und Kurzfilme, die sich über sieben Festivaltage und mindestens ebenso viele Sektionen verteilen, Fachbesucher*innen und heimisches Kinopublikum gleichermaßen. goEast hat sich als Projekt des Deutschen Filminstituts & Filmmuseums der Aufgabe verschrieben, „tief im Westen“ die Vielfalt und den Reichtum des mittel- und osteuropäischen Kinos stärker in das öffentliche Bewusstsein zu rücken – denn im regulären Kinobetrieb sind mittel- und osteuropäische Filme trotz großer Achtungserfolge auf internationalen Festivals unterrepräsentiert.

goEast versteht sich als Brückebauer auf zahlreichen Ebenen: Handverlesene Programme schlagen den Bogen von aktuellen filmischen Positionen zu filmhistorischen Raritäten, vom Experiment zum Arthouse und Mainstream made in Mittel- und Osteuropa. Das Festival begreift seine Arbeit stets im Kontext differenzierter gesellschaftspolitischer, filmästhetischer und filmtheoretischer Debatten. goEast fungiert als Dialogforum zwischen Ost und West, aber auch als Akteur und Multiplikator kreativer Interaktion: Panels und Workshops, Vorträge und Filmgespräche, Kooperationen mit anderen kulturellen und gesellschaftlichen Institutionen zeugen davon. Insbesondere der Branchennachwuchs soll von goEast profitieren: Zahlreiche Vernetzungs-, Austausch- und Weiterbildungsangebote werden z.B. im Rahmen des EAST-WEST TALENT LABs gemacht.

Kroatischer Kulturverein e.V. Wiesbaden ist ein Begleiter des Wiesbadener Festivalprogramms. In dieser Ausgabe stellen wir einige Artikel der Zeitschrift Riječ vor

Red. []

IMPRESSUM

RIJEČ - glasnik Hrvatske kulturne zajednice - Ogranka Matice hrvatske - Wiesbaden

DAS WORT - MITTEILUNGSBLATT DER KROATISCHEN KULTURGEMEINSCHAFT Sonderausgabe Nr. 1, 2019

Adresa / Adresse: Kroatische Kulturgemeinschaft e.V. c/o Ivica Košak, Ernst Töpfer-Str. 4, 65510 Idstein, Tel: +49(0)6126-8145, E-Mail: info@hkz-wi.de, http://www.rijec.hkz-wi.de

Nakladnik / Verleger: Hrvatska kulturna zajednica e.V. Wiesbaden, Kroatische Kulturgemeinschaft e.V., V.I.S.d.P.: Ivica Košak, Ernst Töpfer-Str. 4, D-65510 Idstein, E-Mail: ivica.kosak@online.de

Glavna urednica / Redaktionsleitung: Marina Beroš

Graphik Design / Layout: Ivica Košak

Tisak / Druck: WIRmachenDRUCK GmbH, Mühlbachstr. 7, 71522 Backnang

Banka / Bankverbindung: Wiesbadener Volksbank e.G. Wiesbaden, Kroatische Kulturgemeinschaft e.V.

IBAN: DE30510900000021280500 BIC: WIBADE5WXXX

RIJEČ ISSN 2196-6109